

บันทึก

เรื่อง วันเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล

กระทรวงมหาดไทยได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๐๔/๕๕๔ ลงวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๒ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปความได้ว่า ผู้ว่าราชการจังหวัด จังหวัดสมุทรปราการ ได้อาศัยอำนาจตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พุทธศักราช ๒๕๔๒ ประกาศให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลทั่วไปในวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๓๘ แต่ได้เกิดความวุ่นวายในหน่วยเลือกตั้ง เทศบาลเมืองสมุทรปราการจึงได้อาศัยอำนาจตามมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พุทธศักราช ๒๕๔๒ ประกาศกำหนดวันลงคะแนนใหม่ในหน่วยเลือกตั้งที่เกิดความวุ่นวายเป็นวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๓๘ กรณีจึงมีปัญหาว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาเทศบาลเมืองสมุทรปราการจะเริ่มในวันที่ผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศให้มีการเลือกตั้งหรือวันที่เทศบาลประกาศให้มีการลงคะแนนใหม่ ซึ่งจังหวัดสมุทรปราการมีความเห็นว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาเทศบาลในการเลือกตั้งทั่วไปย่อมเกิดจากการที่ราษฎรเลือกตั้ง เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัด จังหวัดสมุทรปราการ ได้ประกาศให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลทั่วไปในวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๓๘ จึงต้องถือว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาเทศบาลเริ่มในวันดังกล่าว และสมาชิกภาพของสมาชิกสภาเทศบาลจะครบกำหนดตามวาระสี่ปีตามมาตรา ๒๔๕ วรรคห้า ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ในวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๕๒ จังหวัดสมุทรปราการจึงหารือมายังกระทรวงมหาดไทยว่าความเห็นของจังหวัดสมุทรปราการถูกต้องหรือไม่

กระทรวงมหาดไทยได้พิจารณาข้อหารือของจังหวัดสมุทรปราการแล้วเห็นว่า สำหรับกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลฯ และเทศบาลมิได้ใช้อำนาจตามมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติเดียวกันประกาศวันลงคะแนนใหม่ กรณีดังกล่าวนี้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาเทศบาลก็เริ่มตั้งแต่ “วันเลือกตั้ง” คือวันที่ผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศ ซึ่งความเห็นทำนองนี้กรมอัยการได้เคยวินิจฉัยไว้แล้วในเรื่องเลขรับที่ ห. ๕๘/๒๕๑๒ ว่า “สมาชิกสภาเทศบาลเกิดขึ้นจากราษฎรเลือกตั้ง ดังนั้น ราษฎรเลือกตั้งเมื่อใดก็ย่อมถือว่าสมาชิกภาพเริ่มตั้งแต่นั้น สมาชิกภาพของสมาชิกสภาเทศบาลจึงควรเริ่มตั้งแต่วันเลือกตั้งอันเป็นวันที่ราษฎรออกเสียงลงคะแนนเป็นต้นไป” แต่กรณีที่จังหวัดสมุทรปราการหารือมานี้เป็นกรณีที่ในวันเลือกตั้งตามประกาศของผู้ว่าราชการจังหวัดนั้นมีบางหน่วยเลือกตั้งมิได้มีการลงคะแนนเนื่องจากเกิดความวุ่นวาย เทศบาลเมืองสมุทรปราการจึงใช้อำนาจตามมาตรา ๔๔ ประกาศกำหนดวันลงคะแนนใหม่ในหน่วยเลือกตั้งนั้น ปัญหาจึงมีว่า “วันเลือกตั้ง” ที่จะเป็นวันที่กำหนดการเริ่มสมาชิกภาพของสมาชิกสภาเทศบาลนั้นควรเป็นวันใด และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลก็มีได้ให้ความหมายของคำว่า “วันเลือกตั้ง” ไว้ แต่อย่างไรก็ตาม มาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติการ

เลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลฯ ได้ให้อำนาจผู้ว่าราชการจังหวัดในการกำหนดวันเลือกตั้ง กระทั่งมหาเถรสมาคมไทยจึงมีความเห็นว่าวันเลือกตั้งคือวันที่ผู้ว่าราชการจังหวัด จังหวัดสมุทรปราการ ประกาศตามมาตรา ๕ ส่วนวันที่เทศบาลเมืองสมุทรปราการใช้อำนาจตามมาตรา ๔๔ ประกาศให้มีการลงคะแนนใหม่ในหน่วยเลือกตั้งที่ยังไม่สามารถลงคะแนนในวันที่ผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศ นั้นเป็นเพียงขั้นตอนต่อเนื่องจากการลงคะแนนในวันแรกที่ยังไม่เสร็จสิ้น และหากจะถือว่าวันที่ เทศบาลเมืองสมุทรปราการประกาศให้มีการลงคะแนนใหม่เป็น “วันเลือกตั้ง” แล้ว กรณีก็จะมี ปัญหาเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลแบบแบ่งเขตเลือกตั้งซึ่งได้มีการประกาศให้ลงคะแนน ใหม่เฉพาะบางเขตเลือกตั้ง เพราะจะทำให้วันเริ่มต้นสมาชิกภาพของสมาชิกสภาเทศบาลไม่ ตรงกัน เนื่องจากในเขตที่ไม่มีประกาศของเทศบาลให้มีการลงคะแนนใหม่ก็จะได้สมาชิกสภา เทศบาลในวันเลือกตั้งนั้น ส่วนเขตที่มีประกาศให้มีการลงคะแนนใหม่ก็จะมีสมาชิกสภา เทศบาลของเขตนั้นในวันที่ผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศให้มีการเลือกตั้ง

กระทรวงมหาดไทยจึงขอหารือว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาเทศบาลจะเริ่มต้น ในวันที่ผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศให้เป็นวันเลือกตั้งตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติการ เลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๘๒ หรือในวันที่เทศบาลประกาศให้เป็นวัน ลงคะแนนใหม่ตามมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวเพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติของ กระทรวงมหาดไทยต่อไป

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๑๐) ได้พิจารณาข้อ หารือดังกล่าว โดยได้สอบถามผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง) แล้วปรากฏ ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเมืองสมุทรปราการเมื่อวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๓๘ เป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลโดยไม่มีการแบ่งเขตซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัด จังหวัด สมุทรปราการ ได้กำหนดให้เขตเลือกตั้งดังกล่าวมีหน่วยเลือกตั้งทั้งสิ้น ๔๔ หน่วย อย่างไรก็ตาม เนื่องจากเกิดความวุ่นวายในหน่วยเลือกตั้งเพียงหนึ่งหน่วย ทำให้ไม่สามารถลงคะแนนในหน่วย เลือกตั้งนั้นได้ เทศบาลเมืองสมุทรปราการจึงได้ประกาศกำหนดวันลงคะแนนใหม่ในหน่วย เลือกตั้งดังกล่าวเป็นวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๓๘ การประกาศผลการเลือกตั้งในวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๓๘ จึงไม่สามารถกระทำได้

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๑๐) ได้พิจารณาข้อ หารือประกอบกับข้อเท็จจริงดังกล่าวแล้ว เห็นว่า พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พุทธศักราช ๒๔๘๒ บัญญัติให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลจะทำได้ก็ต่อเมื่อผู้ว่าราชการ จังหวัดได้ประกาศให้เลือกตั้ง โดยต้องระบุวันเลือกตั้งด้วย (มาตรา ๕^๑) อย่างไรก็ตาม การ ลงคะแนนเลือกตั้งในวันเลือกตั้งที่ผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศอาจจะไม่สามารถดำเนินการ ลงคะแนนได้หรือการลงคะแนนเลือกตั้งต้องหยุดชะงักลงด้วยเหตุหนึ่งเหตุใด เช่น เกิดจลาจล อุทกภัย หรืออัคคีภัย เป็นต้น พระราชบัญญัติดังกล่าวจึงให้อำนาจแก่เทศบาลที่จะประกาศ

^๑ มาตรา ๕ การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลจะทำได้ต่อเมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้ประกาศ ให้เลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลแล้ว โดยระบุวันเลือกตั้งและระยะเวลาสมัครรับเลือกตั้งไว้ในประกาศนั้น

กำหนดวันลงคะแนนใหม่ในหน่วยเลือกตั้งที่ไม่สามารถลงคะแนนเลือกตั้งได้ (มาตรา ๔๔^๒) ดังนั้น วันที่เทศบาลประกาศกำหนดให้มีการลงคะแนนใหม่นี้ จึงเป็นเพียงวันกำหนดให้มีการลงคะแนนในหน่วยเลือกตั้งที่เกิดความวุ่นวายจนทำให้ไม่สามารถดำเนินการลงคะแนนได้หรือการลงคะแนนเลือกตั้งต้องหยุดชะงักลง เพื่อนำผลการเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งนี้ไปรวมกับผลการลงคะแนนในหน่วยเลือกตั้งอื่นที่ได้มีการเลือกตั้งเสร็จสิ้นไปแล้วในวันเลือกตั้งที่ผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศ ฉะนั้น วันลงคะแนนใหม่ จึงมิใช่วันเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตามความหมายของพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พุทธศักราช ๒๕๔๒

สำหรับกรณีที่กระทรวงมหาดไทยหรือมานี้ ผู้ว่าราชการจังหวัด จังหวัดสมุทรปราการ ได้มีประกาศตามมาตรา ๕ ให้เลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลโดยระบุนวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๓๘ เป็นวันเลือกตั้ง แต่เนื่องจากเกิดความวุ่นวายในหน่วยเลือกตั้งหน่วยหนึ่งเทศบาลเมืองสมุทรปราการจึงใช้อำนาจตามมาตรา ๔๔ ประกาศกำหนดวันลงคะแนนใหม่ในหน่วยเลือกตั้งนั้น คือ ในวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๓๘ วันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๓๘ นี้จึงเป็นเพียงวันลงคะแนนใหม่มิใช่วันเลือกตั้งดังเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนั้น สมาชิกภาพของสมาชิกสภาเทศบาลเมืองสมุทรปราการตามกรณีที่หรือมานี้จึงต้องเริ่มในวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๓๘ ซึ่งเป็นวันเลือกตั้งทั่วไปที่ผู้ว่าราชการจังหวัด จังหวัดสมุทรปราการ ได้ประกาศตามนัยมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พุทธศักราช ๒๕๔๒

(นายอักษราทร จุฬารัตน)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

พฤษภาคม ๒๕๔๒

^๒ มาตรา ๔๔ ถ้าไม่สามารถจะดำเนินการลงคะแนนหรือการลงคะแนนเลือกตั้งต้องหยุดชะงักลงในหน่วยเลือกตั้งใด เนื่องจากเกิดจลาจล อุทกภัย อัคคีภัย หรือเหตุนอกอำนาจอย่างอื่นให้คณะกรรมการตรวจคะแนนแห่งหน่วยนั้นมีอำนาจเลื่อนการลงคะแนน แล้วรีบแจ้งให้เทศบาลทราบในกรณีเช่นนี้ ให้เทศบาลประกาศกำหนดวันลงคะแนนใหม่ในหน่วยนั้นก่อนพ้นเจ็ดวัน นับแต่วันรับทราบเหตุนั้นได้สงบลงแล้ว และต้องประกาศก่อนวันลงคะแนนไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน

ในกรณีที่การลงคะแนนต้องหยุดชะงักลง ให้ยกเลิกการลงคะแนนที่ได้กระทำมาแล้วในวันนั้น และให้คณะกรรมการตรวจคะแนนเปิดหีบบัตรเลือกตั้งและทำลายบัตรเลือกตั้งเสียตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง แล้วให้เริ่มต้นดำเนินการลงคะแนนในวันลงคะแนนที่กำหนดใหม่ตามความในวรรคก่อน